

# Puoli vuosisataa tiedepolitiikkaa



**T**ämä vuoden ensimmäinen numero käynnistää *Tiedepolitiikka*-lehden 50-vuotisjuhlavuoden. Lehti on toiminut jo puolen vuosisadan ajan foorumina korkeakoulutusta, tiedettä ja tiedepolitiikkaa tarkastelevalle tutkimukselle ja keskustelupuheenvuoroille. Korkeakoulututkimuksen kestoteemoja ovat esimerkiksi korkeakoulujen autonomia, rahoitus ja ohjauskeinot sekä tutkimuksen arvottamisen mekanismit. Toistuvat teemat muokkaantuvat kulloinkin vallitsevien yhteiskunnallisten ja tieteen kehityskulkujen myötä ajalleen tyypillisiksi versioiksi (Muhonen & Saarinen, 2022).

Korkeakoulujen kehitystä ohjaavat erilaiset reunaehdot, kuten kansalliset ja kulttuuriset tekijät, poliittiset päätökset, taloudellinen tilanne sekä tieteen ja opetuksen sisäiset dynamiikat. Alan tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja jäsennykset eivät ole pelkästään teoreettisia kehikkoja, vaan ne vaikuttavat siihen, millaisia ilmiöitä nostetaan keskusteluun ja miten korkeakoulujen asemaa yhteiskunnassa ymmärretään. Olen naista onkin keskustella siitä, millaisin käsittein ja näkökulmin korkeakouluja ja korkeakoulutusta tutkitaan.

Väitöskirjat tarjoavat yhden tavan hahmottaa, millaisista näkökulmista alan tutkimusta tehdään. Muhonen ja Vuolanto (2020, s. 41–42) ovat analysoineet, miten suomalaisissa väitöskirjoissa on lähestytty yliopistoihin liittyvää korkeakoulututkimusta. Tutkimuksessa tunnistettiin kuusi temaattista päälinjaa: korkeakouluopetus ja oppiminen, korkeakouluhallinto ja -johtaminen, korkeakoulusosiologiset näkökulmat, korkeakouluhistoria ja korkeakoulukulttuuriset näkökulmat.

Vastaavasti ammattikorkeakouluihin kohdistuvan tutkimusta tarkastelleet tutkijat (Rauhala ym., 2016) kuvasivat alalla käsiteltäviä teemoja, jotka perustuivat Teichlerin (1996, s. 441–442) neliluokkaiseen jaotteluun. Tutkimusteemat jakautuivat kvantitatiivis-strukturaaliseen korkeakoulututkimukseen, tieto- ja oppiainekohtaisiin tutkimuksiin, yksilön tai opettamisen ja oppimisen näkökulmiin sekä instituution, organisaation ja hallinnon tutkimukseen. Näihin temaattisiin luokkiin tiivistyvät pitkälti myös tutkimukset, joita *Tiedepolitiikka*-lehdessä on julkaistu vuosien varrella.

Vaikka korkeakoulututkimuksessa voidaan hahmottaa eri tutkimusperinteistä ammentavia teemoja ja lähestymistapoja, sitä leimaa ennen kaikkea monitieteisyys. Tutkimusprofessori Terhi Nokkala Jyväskylän yliopistosta pohtii tässä numerossa ilmestyvässä, professorin juhla-luentoon perustuvassa keskustelupuheenvuorossaan korkeakoulututkimuksen luonnetta ja sen monitieteisyyttä. Nokkala kuvaa itseään korkeakoulututkimuksen generalistiksi. Monitieteisyys ja aiherajo-

jen ylittäminen rikastuttavat tutkimusta ja avaavat uusia näkökulmia. Niiden toteuttaminen voi olla kuitenkin haasteellista akateemisen työn rakenteiden, tekijöiden ja yhteisöjen syntyehto- ja näkökulmista (Salmela ym., 2024).

**T**iedepolitiikan tutkijayhteisö on Suomessa pieni ja hajautunut, mikä korostaa yhteisten tapaamisten tärkeyttä. *Tiedepolitiikka*-lehdessä tunnistamme alan haasteet ja haluamme olla vahvistamassa alan tutkimusyhteisön elinvoimaisuutta. Vastaamme haasteeseen kutsumalla alan tutkijoita keskustelemaan tutkimuksesta ja alan näkymistä Tiedepolitiikan tutkimusiltapäivään, joka järjestetään 8.5.2025 Tampereella yhdessä Tampereen yliopiston Higher Education Groupin kanssa.

Olemme lehdessä hiljattain alkaneet tehdä työtä alan yhteisön ja keskustelun vahvistamiseksi myös Tiedepolitiikka-podcast-sarjalla. Tähän mennessä käsiteltyjä aiheita ovat olleet transtieteellinen tutkimus, hidas tiede ja korkeakoulujen ennakointityö. Uusimmassa podcast-jaksossa keskustelemme Itä-Suomen yliopiston rehtori Tapio Määtän kanssa yliopistojen johtamisesta ja tutkimuksen tukemisesta.

Toivomme, että *Tiedepolitiikka*-lehti toimii myös jatkossa foorumina, jossa tiedepolitiikkaan ja korkeakoulututkimukseen liittyviä ilmiöitä voidaan tarkastella kriittisesti, analyttisesti ja ennakkoluulottomasti eri näkökulmista, kuten se on tehnyt jo viidenkymmenen vuoden ajan. ■

Päätoimittajat

*Reetta Muhonen, Mervi Friman ja Mira Huusko*

## Lähteet

- MUHONEN, R. & SAARINEN, T. (2022). Toisto on tiedepolitiikan ydin – 50 vuotta tiedepolitiikkaa, *Tiedepolitiikka*, 47(3), 38–50. <https://orcid.org/0000-0002-4081-5269>
- MUHONEN, R. & VUOLANTO, P. (2020). Suomalainen yliopistoihin kohdistuva korkeakoulututkimus väitöskirjojen valossa. Teoksessa J. Kallunki, T. Saarinen & T. Siekkinen (toim.), *Yhdistys, tutkimus, tutkijuus. Korkeakoulututkimuksen seura 20 vuotta* (s. 36–56). Korkeakoulututkimuksen seura, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8384-0>
- RAUHALA, P., KANTOLA, M., FRIMAN, M. & HUTTULA, T. (2016). Ammattikorkeakoulutus tutkimuksen kohteena. *Tiedepolitiikka*, 41(3), 57–68.
- SALMELA, M., VIENNI BABTISTA, B. & CHEAS, K. (2024). Tieteidenväliset ja transtieteiset tutkijat: tieteen rikkaruohoja vai sen queerejä edelläkävijöitä? *Tiedepolitiikka*, 49(1), 7–20. <https://doi.org/10.58957/tp.132011>
- TEICHLER, U. (1996). Comparative higher education: potentials and limits. *Higher Education*, 32(4), 431–465. <https://doi.org/10.1007/BF00133257>